

# Jaarverslag

**2014**





# Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Hoofdstuk 1. Organisatie	5
Hoofdstuk 2. Hoofdtaken	7
Hoofdstuk 3. Neventaken	16
Hoofdstuk 4. Financiële verantwoording	17
Hoofdstuk 5. Vooruitblik 2015	20
Bijlage Korte CV's commissieleden	21

# Voorwoord

In 2015 eindigt het commissielidmaatschap voor vier van de zeven leden. Reden om bij dit jaarverslag over 2014 kort stil te staan bij de meest opvallende veranderingen die zich in het macrodoelmatigheidsbeleid in de afgelopen zes jaar hebben voorgedaan.

Waar het in de eerste jaren van het bestaan van de CDHO het haar taak was om een rem te zijn op wat als de wildgroei van opleidingen in het hoger onderwijs werd gezien, stond het jaar 2014 in het teken van een aanzienlijke verruiming van de mogelijkheden. Dit was niet alleen een gevolg van de opeenvolgende veranderingen in de Beleidsregel. Ook was het een uitvloeisel van de definitieve invoering van de Associate degree programma's en de verruiming van de mogelijkheid tot aanbieden van masteropleidingen in het hbo. Daarnaast werd voor alle delen van het stelsel meer ruimte geboden voor brede en samengestelde opleidingen, terwijl ook het beroep op zwaartepunten in de prestatieafspraken en het beroep op topsectoren bijdroeg tot een ruimere honorering van aanvragen. Tenslotte droegen het mechanisme van regionale convenanten en de verruiming van het vestigingsplaatsbeginsel bij aan de groei van het aantal nieuwe opleidingen.

Deze veranderingen leidden tot een reeks van discussies over het beleid met betrekking tot nieuw aanbod, waarbij meer dan eens een concrete aanvraag daartoe aanleiding was. Ook in 2015 zal het noodzakelijk zijn te werken aan een consistent en meer omvattend beleidskader. Dit is wenselijk om de commissie in staat te stellen de minister in consistentie over aanvragen te adviseren en daarmee voor de instellingen de nodige duidelijkheid te creëren.

De commissie spreekt hierbij haar waardering uit voor het bureau dat, ondanks een ingrijpende verhuizing in het afgelopen jaar en ondanks de vele discussies over het beleidskader, zijn werk op uitstekende wijze heeft verricht.

's-Gravenhage, april 2015

drs. N.M. Verbraak  
Voorzitter CDHO

# 1. Organisatie en taken

## 1.1 Samenstelling

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs is op 1 juli 2009 in het leven geroepen als een onafhankelijk adviesorgaan. De commissie adviseert de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Minister van Economische Zaken inzake het opleidingsaanbod in het hoger onderwijs.<sup>1</sup>

Bij besluit van 22 juli 2013 heeft de Minister van OCW mede namens de Minister van EZ de zittingsduur van de Commissie met terugwerkende kracht verlengd. Deze verlenging geldt tot 1 juli 2017. De commissieleden zullen gefaseerd aftreden. De helft van de commissie treedt op 1 juli 2015 af.

De commissie bestaat uit de volgende leden:

Dhr. drs. N.M. Verbraak (voorzitter)  
 Mw. mr. R.G.K. Voss (vicevoorzitter)  
 Dhr. prof. dr. J.A. Bruijn  
 Dhr. mr. E.M. d'Hondt  
 Dhr. ir. F. Kuipers  
 Dhr. dr. A. Mosterd  
 Mw. J.G. Stam

## 1.2 Taakopvatting

De commissie adviseert de Minister van OCW en de Minister van EZ gevraagd en ongevraagd over onderwerpen die raken aan de doelmatigheid van het hoger onderwijs. Bij de oprichting van de CDHO is bewust gekozen om de commissie in te richten als een onafhankelijk adviesorgaan dat op afstand staat van de departementen die het adviseert.

De commissie heeft het van belang geacht extra waarborgen te creëren die de onafhankelijke

totstandkoming van haar adviezen garanderen. De commissie heeft daartoe een gedragscode opgesteld. Deze gedragscode is op de website van de commissie te raadplegen. In het interne reglement van de commissie is vastgelegd dat de commissie handelt volgens deze gedragscode.

## 1.3 Hoofdtaken

De primaire taak van de commissie betreft het uitbrengen van adviezen aan de Minister inzake de doelmatigheid van individuele aanvragen die wijziging van het opleidingsaanbod beogen.<sup>2</sup> De commissie adviseert over deze aanvragen op grond van de beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs. De beleidsregel heeft betrekking op de volgende mutaties:

- nieuw opleidingsaanbod;
- vestiging van een opleiding of een gedeelte van een opleiding in een andere gemeente;
- verplaatsing van een opleiding of een gedeelte van een opleiding naar een andere gemeente;
- samenvoeging van opleidingen.

De beleidsregel doelmatigheid is restrictief geformuleerd en gaat uit van het "nee-tenzij" principe.<sup>3</sup> Uitgangspunt is dat het bestaande hoger onderwijsaanbod in Nederland volstaat; het is voldoende gespreid en divers. Uitbreiding van het onderwijsaanbod is dan ook alleen aan de orde indien de aanvraag een meerwaarde biedt voor het huidige onderwijslandschap. Dit uitgangspunt van de Beleidsregel 2009 is in de Beleidsregel doelmatigheid 2012 en de Beleidsregel 2014 gehandhaafd.<sup>4</sup>

<sup>1</sup> Omwille van de leesbaarheid wordt in het vervolg van de tekst diverse malen gesproken over 'de minister'. Wanneer een nadere duiding ontbreekt dient hiervoor gelezen te worden: 'de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de minister van Economische Zaken'.

<sup>2</sup> Artikel 3 van het Besluit van de Minister van OCW, 17 juni 2009, nr. HO&S/BS/2009/119774 tot het instellen van een Commissie doelmatigheid hoger onderwijs jo. artikel 20 van de 'Regeling en beleidsregels fusietoets in het onderwijs' (Staatscourant 2011, 3592, p. 4)

<sup>3</sup> Rechtbank Den Haag 14 april 2010, LJN BM2655, AWB 09/3715.

<sup>4</sup> Beleidsregel van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 3 juli 2014 nr. 573094 betreffende de uitoefening van een aantal ministeriële bevoegdheden op grond van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek ter bevordering van de doelmatigheid in het hoger onderwijs (Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2014), p. 10.

Uit lid 3 van het instellingsbesluit van de commissie vloeit voort dat de commissie op verzoek van de minister advies kan uitbrengen over het ontnemen van rechten aan een opleiding indien het verzorgen van deze opleiding in redelijkheid niet of niet meer doelmatig kan worden geacht.<sup>5</sup> Deze situatie heeft zich tot op heden niet voorgedaan.

Een tweede hoofdtak van de commissie wordt gevormd door de beoordeling van bestuurlijke en institutionele fusies in het hoger onderwijs. De wetgeving inzake de fusietoets is per 1 oktober 2011 in werking getreden. Voor alle andere sectoren in het onderwijs is een adviescommissie fusietoets in het onderwijs ingericht. Bij fusies in het hoger onderwijs adviseert de CDHO. Dit heeft geleid tot een uitbreiding van de instellingsbeschikking. Procedureel is afgesproken dat de intakeprocedure van de fusie-effectrapportage bij DUO-CFI zal plaatsvinden, waarna de commissie het adviestraject voor haar rekening neemt. In 2014 zijn geen aanvragen fusietoets aan de commissie voorgelegd. Wel is in 2014 een traject van start gegaan waarbij de Wet Fusietoets en de uitvoering van het bepaalde in de wet door CFTO en CDHO geëvalueerd wordt.

## 1.4 Neventaken

In de opdrachtbrief van 17 juni 2009 van de minister van OCW en de minister van LNV wordt de CDHO verzocht de volgende neventaken op zich te nemen:

- a. Het op verzoek van de minister uitbrengen van adviezen over ontwikkelingen op het gebied van de macrodoelmatigheid en de (mogelijke) effecten hiervan voor het beleid;
- b. Het op verzoek van de minister periodiek uitvoeren van sectorale doorlichtingen van het bestaande onderwijsaanbod;
- c. Het ondersteunen van de betreffende minister bij procedures in het kader van bezwaar en beroep;
- d. Het adviseren van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap inzake de subsidieregeling HBO-masters.<sup>6</sup>

Een aantal neventaken die de CDHO in 2014 op zich heeft genomen worden in hoofdstuk 3 besproken.

## 1.5 Bureau

De ondersteuning van de commissie vindt plaats door een drietal beleidsmedewerkers en een officemanager.

<sup>5</sup> Art. 6.5 sub a WHW.

<sup>6</sup> De subsidieregeling HBO-masters is beëindigd. Daarmee is deze taak van de CDHO komen te vervallen.

## 2. Hoofdtaken

### 2.1 Adviezen macrodoelmatigheid

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de in 2014 behandelde aanvragen.

Tabel 1 Totaal aantal aanvragen

aanvragen macrodoelmatigheid 2014	aantal
ingekomen aanvragen 2013 behandeld in 2014	6
waarvan ingetrokken	0
ingekomen aanvragen 2014	49
waarvan ingetrokken voor advies	1
waarvan ingetrokken na advies	1
behandeld in 2014	36
nog te behandelen	12
<b>totaal geadviseerd</b>	<b>42</b>

Uit de tabel blijkt dat in 2014 49 aanvragen zijn ingekomen. Ultimo 2014 had de commissie over 12 in behandeling zijnde aanvragen nog geen advies uitgebracht. 7 van deze aanvragen zijn in de laatste week van 2014 ingediend.

Tabel 2 Aanvragen per CROHO domein

CROHO domein	hbo Ad	hbo B	hbo M	totaal hbo	wo B	wo M	totaal wo	TOTAAL hbo+ wo
Onderwijs		1	5	6		1	1	7
Gezondheidszorg						2	2	2
Recht								0
Taal& Cultuur		3		3				3
Kunsten*		1	5	6				6
Gedrag & Maatschappij	2		1	3		1	1	4
Natuur						6	6	6
Techniek	7		2	9		1	1	10
Economie	5		2	7				7
Landbouw	1	4	1	6				6
Sectoroverstijgend			2	2	2		2	4
Totaal	15	9	18	42	2	11	13	55

\* het domein Kunsten is een subonderdeel van het Croho domein Taal en Cultuur. Vanwege het aanvullende toetsingskader voor masteropleidingen in de kunsten is dit subonderdeel apart weergegeven.

### Spreiding naar CROHO domein

Het is interessant te zien hoe de aanvragen in het verslagjaar 2014 zijn gespreid over CROHO-domeinen. In deze tabel is het totaal aantal aanvragen waarover advies is uitgebracht als uitgangspunt genomen. In 2014 is de Ad als zelfstandig programma in het Nederlandse hoger onderwijs geïntroduceerd. Aangezien de Ad nu als zelfstandig programma getoetst wordt, zijn de Ad aanvragen in dit jaarverslag aan de reguliere aanvragen toegevoegd.

In de tabel valt op dat er veel meer aanvragen voor hbo opleidingen dan voor wo opleidingen zijn ingediend; 42 hbo-aanvragen tegenover 13 wo-aanvragen. Verder blijkt dat relatief veel adviezen betrekking hadden op technische en economische Ad's. In het wo bestond bijna de helft van de aanvragen uit opleidingen in de sector Natuur.

Tabel 3 Aantal uitgebrachte adviezen naar soort aanvraag

Soort	Aantal adviezen	Positief advies	Negatief Advies	Positief Besluit	Negatief Besluit
Joint degree	2	2		2	
Nieuwe opleiding	28	20*	8	12	2
Nevenvestiging	5	5		5	
Verplaatsing	7	7**		7	
Totaal	42	34	8	26	2

\* de commissie heeft tweemaal een conditioneel positief advies uitgebracht. In de paragraaf 'bijzondere inhoudelijke aspecten van adviezen' hieronder wordt deze conditie nader toegelicht.

\*\* één aanvraag voor een verplaatsing is ingetrokken voordat de commissie advies had uitgebracht.

Hierboven is weergegeven hoe de commissie in 2014 over de aanvragen heeft geoordeeld. Van de 55 binnengekomen aanvragen is over 42 aanvragen een advies uitgebracht. 2 aanvragen zijn ingetrokken, één voordat de commissie advies heeft uitgebracht en één nadat de commissie advies had uitgebracht, maar nog voordat het departement een besluit had genomen. Over 12 aanvragen wordt in 2015 advies uitgebracht. Uit deze tabel kan worden afgeleid dat 34 van de 42 uitgebrachte adviezen positief van aard zijn.

Het verslagjaar 2014 wordt gekenmerkt door slechts 2 verschillen tussen de uitkomsten van de adviezen van de CDHO en de besluiten van het departement van OCW. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat het departement eind 2014 slechts 28 besluiten op 42 adviezen had genomen.

Indien alleen gekeken wordt naar de adviezen die betrekking hebben op de uitbreiding van het opleidingsaanbod, kunnen de verplaatsingen buiten beschouwing worden gelaten. De verplaatsing van

een opleiding brengt immers geen kwantitatieve wijziging in het opleidingsaanbod met zich mee.

Wordt alleen gekeken naar de adviezen die betrekking hebben op uitbreiding van het opleidingsaanbod, dan valt op dat 27 van de 35 aanvragen positief zijn gewaardeerd door de commissie. De commissie heeft dus over 77 % van de aanvragen waarover zij heeft geadviseerd een positief advies uitgebracht. De verklaring hiervoor is te vinden in het grote aantal positieve adviezen met betrekking tot nieuwe Ad programma's en hbo masteropleidingen in de kunsten.

Tabel 4 Verhouding positieve en negatieve adviezen m.b.t. uitbreiding opleidingsaanbod

Jaar	Positief	Negatief
2014	77%	23%
2013	51%	49%
2012	77%	23%
2011 <sup>7</sup>	58%	42%
2010	60%	40%
2009	62%	38%

<sup>7</sup> Deze cijfers wijken af van de cijfers die in het jaarverslag over 2011 zijn gepresenteerd. Deze afwijking wordt verklaard door de keuze om in 2012 de aanvragen voor Associate-degreeopleidingen apart te behandelen en niet meer mee te rekenen bij de adviezen macrodoelmatigheid die uitbreiding van het opleidingsaanbod beogen. Voorts is ervoor gekozen het aantal aanvragen waarover in 2012 nog niet is geadviseerd niet langer als restcategorie bij de telling van de percentages positief en negatief uitgebrachte adviezen 2012 te betrekken.



Sinds de inwerkingtreding van de nieuwe Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs op 3 juli 2014 zijn Ad programma's onverkort onderworpen aan de toetsing macrodoelmatigheid zoals die in de Beleidsregel is vervat. In 2014 werden door de CDHO 13 aanvragen voor Ad programma's in behandeling genomen waarover in 11 gevallen in positieve zin is geadviseerd. Het hoge aantal positieve adviezen hangt samen met het vooralsnog geringe aantal bestaande Ad's. De verwachting is dat bij een toename van het aantal Ad programma's de toetsing doelmatigheid aan complexiteit zal winnen waardoor het hoge aantal positieve adviezen op termijn geleidelijk zal afvlakken.

Evenzeer heeft het tot stand komen van het aanvullend toetsingskader kunstenmasters van 29 november 2013 geleid tot een toename van het aantal positieve adviezen voor hbo masteropleidingen in de kunsten. In 2014 zijn 4 aanvragen voor hbo masters in de kunsten in behandeling genomen. Hiervan zijn 3 aanvragen, waaronder 1 verplaatsing, positief beoordeeld.

Het aantal verplaatsingen is iets afgenomen ten opzichte van het voorgaande jaar.

Tabel 5 Aantal adviezen inzake verplaatsingen in verhouding tot het totale aantal uitgebrachte adviezen

Jaar	Verplaatsingen	Totaal	%
2014	7	42	17%
2013	12	49	25%
2012	10	41	24%
2011	2	37	5%
2010	10	95	11%
2009	8	143	6%

Een nadere analyse van de positieve en negatieve adviezen is evenzeer interessant. In onderstaande tabel zijn de adviezen gericht op uitbreiding van het opleidingsaanbod uitgesplitst naar type aanvragen en het betreffende hoger onderwijsveld.

Tabel 6 Verdeling aantal positieve en negatieve adviezen hbo en wo

WO	Aantal	Positief	Negatief
Nieuwe opleiding	7	7	0
Joint degree	2	2	0
Nevenvestiging	1	1	0
Verplaatsing	0	0	0
Totaal	10	10	0

HBO	Aantal	Positief	Negatief
Nieuwe opleiding	21	13	8
Joint degree	0	0	0
Nevenvestiging	4	4	0
Verplaatsing	7	7	0
Totaal	32	24	8

### Bijzondere ontwikkelingen met betrekking tot de adviesprocedure

De commissie heeft moeten constateren dat het afgelopen verslagjaar regelmatig is afgeweken van de gebruikelijke procedure. De commissie vraagt zich af wat de achterliggende oorzaak hiervan is.

Tabel 7 Aantal besluiten dat afwijkt van het advies

Jaar	Aantal aanvragen	Afwijking besluit
2014	42	2
2013	46	3
2012	26	3
2011	29	3
2010	63	0
2009	37	1

Als gekeken wordt naar het aantal malen dat de minister in het besluit afweek van het advies van de CDHO dan blijkt dat in de eerste twee jaren 1 en 0 afwijkingen hebben plaatsgevonden. In de drie daarop volgende jaren bedraagt dit getal 3. Het verslagjaar 2014 wordt afgesloten met 2 afwijkingen van het advies van de CDHO. Hierbij moet aangetekend worden dat op 1 januari 2015 nog niet over alle aanvragen waarover de commissie geadviseerd had, een besluit was genomen. Het gaat dus om een klein aantal gevallen waarin de minister tot een andere conclusie komt dan de commissie.

Als wordt gekeken naar het verloop van de procedure, zowel in eerste aanleg als in bezwaar, dan valt op dat er in de eerste jaren geen interventies zijn gepleegd door de minister. Onder interventies wordt hier door de commissie verstaan: het afwijken van de normale werkprocessen door te interfereren in het adviesproces bij de commissie en bij de besluitvorming op bezwaar bij DUO.

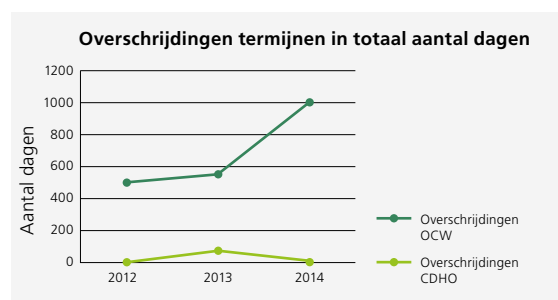
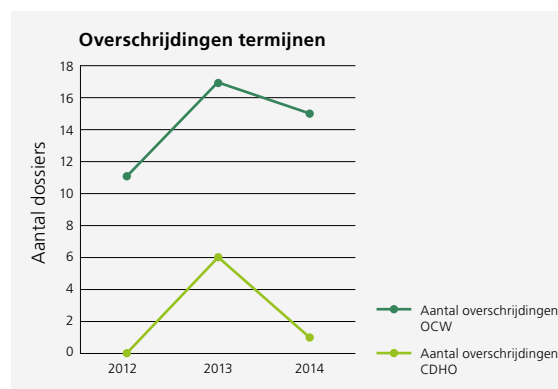
Tabel 8 Aantal afwijkende procedures, zowel in het adviesproces als in bezwaar

Jaar	Aantal aanvragen	Afwijkende procedure
2014	42	4 <sup>8</sup>
2013	46	3
2012	26	0
2011	29	0
2010	63	1
2009	37	0

Een tweede aandacht vragende ontwikkeling is de oplopende doorlooptijd. Uit een analyse van de doorlooptijden van alle adviezen sinds 1 januari 2012

bleekt dat de CDHO in totaal 7 keer de adviestermijn heeft overschreden. In al deze gevallen betrof het een overschrijding van minder dan 14 dagen. Het aantal overschrijdingen van de termijnen bij de betrokken departementen is aanzienlijk hoger. In de periode 2012 tot en met 2014 werd in 43 zaken te laat een besluit genomen. Bovendien betreft dit merendeels grote overschrijdingen van meer dan 14 dagen, in een aantal gevallen zelfs meer dan 100 dagen.<sup>9</sup> De commissie maakt bovenstaande opmerkingen om te laten zien dat de commissie voldoet aan haar plicht snel en zorgvuldig te adviseren.

Figuur 1 Termijnoverschrijdingen CDHO en OCW



<sup>8</sup> Het betreft de aanvraag van de Hogeschool Zuyd voor de hbo master Theaterstudies. Dit 'geforceerd positieve advies' is in deze tabel opgeteld bij de tabel met procedurele onregelmatigheden.

<sup>9</sup> Het is van belang dat over 6 aanvragen uit 2014 nog geen besluit is ontvangen op 26 maart 2015. Als deze besluiten daadwerkelijk niet genomen zijn omvatten de termijnoverschrijdingen tenminste 987 dagen, maar dat aantal loopt nog op. Het komt ook voor dat de Minister wel een besluit heeft genomen, maar dat dit besluit niet aan de CDHO wordt toegezonden. In dat geval zou de termijnoverschrijding in 2014 bij OCW wat lager kunnen uitvallen.

Door beide partijen zijn pogingen ondernomen om zowel het aantal interventies in de procedure als het aantal termijnoverschrijdingen te verminderen. Tijdens periodieke overleggen hebben de voorzitter van de commissie en de directeur HO&S op vruchtbare wijze van gedachten gewisseld en is gepoogd gevormd - middels aanvullende toetsingskaders - de interpretatie van de beleidsregel meer in overeenstemming te brengen met de beleidsvoornemens op het departement. Het betreft hier onder andere aanvullende beleidskaders over het aanbieden van wo opleidingen door hogescholen en over de beoordeling van masteropleidingen in de kunsten. Met betrekking tot de positionering van hbo masteropleidingen (initieel-postinitieel) en samengestelde opleidingen binnen het bestaande onderwijsaanbod vindt eveneens een diepgaande discussie plaats (zie tevens p. 18-19 van dit verslag).

#### **Bijzondere inhoudelijke aspecten van adviezen**

In 2014 heeft de commissie in enkele adviezen standpunten of overwegingen opgenomen die de inhoud van de voorliggende aanvraag ontstijgen. Het is naar mening van de commissie belangrijk dat de instellingen van deze overwegingen kennis nemen. Hieronder worden enkele aanvragen met bijzondere inhoudelijke aspecten nader besproken. Op de website van de commissie kan de volledige tekst van het advies worden teruggevonden middels het vermelde dossiernummer.<sup>10</sup>

#### ***HKU hbo master Ontwerpen, Innoveren en Valoriseren (2013/044)***

Deze aanvraag is op 20 december 2013 ingediend en had betrekking op een aanvraag voor het aanbieden van deze opleiding op een hoofdvestiging (Utrecht

en een nevenvestiging (Hilversum). Tijdens de eerste behandeling van deze aanvraag in maart 2014 zijn door de commissie aanvullende vragen geformuleerd die aan de HKU zijn voorgelegd. De HKU heeft toen geoordeeld de aanvraag anders te willen oriënteren en heeft hierop om een extra termijn tot 1 juni 2014 verzocht. Vervolgens is door de CDHO op 23 juni 2014 negatief geadviseerd over criterium a. Op 10 oktober 2014 is door de CDHO een brief ontvangen waarin de Minister aangaf dat naar haar oordeel wel was voldaan aan criterium a en werd de commissie verzocht de aanvraag alsnog te toetsen aan de andere relevante criteria van de Beleidsregel 2012. Aangezien de commissie niet beschikte over de gronden waarop de Minister haar positief oordeel over criterium a had gebaseerd, handhaafde de CDHO vooralsnog haar negatief advies over criterium a en adviseerde in het aanvullend advies negatief over zowel de criteria b (arbeidsmarkt) als c (ruimte). Dit oordeel had betrekking op zowel de hoofd- als nevenvestiging van de masteropleiding OIV. In haar advies merkt de commissie vervolgens op dat gezien de lange doorlooptijd van het vorig advies (gereed op 23 juni 2014) en de discussies naar aanleiding hiervan de minister mogelijk anders denkt over de voorliggende aanvraag dat aannemelijk is dat de aanvraag in weerwil van het advies van de CDHO zal worden gehonoreerd. In dat geval adviseert de commissie de minister dit slechts voor bepaalde tijd te doen en een en ander te verbinden aan een te evalueren experiment. Tevens noemt de commissie hiertoe enkele relevante uitgangspunten. Het experiment zou informatie moeten opleveren over vragen van relevantie voor het (post-)initieel opleiden, de noodzaak van de opleiding en de absorptie van de afgestudeerden op

<sup>10</sup> [www.cdho.nl](http://www.cdho.nl)

de arbeidsmarkt. Naar het oordeel van de commissie kan op deze wijze in tweede termijn antwoord worden gegeven op de vraag of de opleiding macrodoelmatig is.

Bij besluit van 30 januari 2015 werd de opleiding OIV door de minister voor een bepaalde tijd (6 jaar) goedgekeurd. Deze tijdelijke goedkeuring kan omgezet worden naar een goedkeuring voor onbepaalde tijd indien naar het oordeel van de minister de opleiding OIV duurzaam in de veronderstelde arbeidsmarktbehoefte voorziet. Anderzijds beperkt de minister haar instemming met betrekking tot de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in het algemeen en de ontwikkelingen in de creatieve sector in het bijzonder. De minister behoudt zich de mogelijkheid voor om met toepassing van artikel 6.5 van de WHW te besluiten dat de verzorging van de opleiding in redelijkheid niet meer doelmatig kan worden geacht. De goedkeuring heeft betrekking op de criteria a, b en c en heeft betrekking op zowel de hoofd- (Utrecht) als nevenvestiging (Hilversum).

Het opvallende bij deze aanvraag is dat de Minister en de commissie op alle criteria verschillend oordelen; met dien verstande dat overeenstemming bestaat over het voor bepaalde tijd toekennen van de licentie waarbij de continuïteit afhankelijk is gesteld van de beoordeling van de ontwikkeling op de arbeidsmarkt en die in de creatieve sector in het bijzonder.

#### ***Hogeschool Zuyd hbo master Theaterstudies (2014/002)***

De master Theaterstudies is de eerste hbo masteropleiding die de commissie heeft beoordeeld aan de hand van de Beleidsregel 2012 en het aanvullend kader 'macrodoelmatigheidstoetsing van masteropleidingen in het kunstonderwijs in de context van de sectorale beleidsontwikkeling' (Minister van OCW, 29 november 2013, kenmerk 557259). De aanvraag is drie maal bij de commissie ingediend. De eerste keer heeft de instelling de aanvraag ingetrokken omdat deze kwalitatief zozeer onder de maat was dat beoordeling zinledig was. De tweede keer heeft de commissie negatief advies uitgebracht, de Minister heeft dit negatieve advies integraal overgenomen in haar besluit. De derde keer dat de aanvraag voorlag was inmiddels het aanvullend toetsingskader voor masteropleidingen in de kunsten van kracht geworden. De instelling had bovendien de Minister per brief verzocht meer ruimte te maken voor kunstopleidingen. In die omstandigheden vond de commissie dat zij niet anders kon dan positief adviseren over deze aanvraag. De commissie concludeerde dat de aanvraag uitsluitend voldeed aan de criteria in de beleidsregel door de compenserende werking van hetgeen in het aanvullend toetsingskader is bepaald. Het departement van OCW heeft het positieve oordeel van de commissie overgenomen in het besluit.

#### ***Hanzehogeschool wo master Sustainable energy systems management (2014/027)***

In 2014 heeft de commissie één aanvraag ontvangen van een hogeschool die een wo opleiding wilde aanbieden. De commissie heeft deze aanvraag beoordeeld aan de hand van de Beleidsregel 2014 en het 'additioneel beleidskader voor beoordeling van aan-

vragen van hogescholen voor wo-opleidingen' (Minister van OCW, 25 september 2013, kenmerk 545349). De commissie concludeerde dat de aanvraag voldeed aan alle criteria in de Beleidsregel en aan de drie aanvullende criteria in het additionele toetsingskader. Het departement van OCW heeft het positieve advies van de commissie in het besluit overgenomen.

#### ***Biobased Materials en Systeembio***

De minister heeft in 2014 een tweetal bèta-aanvragen van Maastricht University van een conditionele goedkeuring voorzien. Deze aanvragen waren bijzonder vanwege het feit dat Maastricht University niet over een bètafaculteit beschikt. In de zienswijzeprocedure leidde dit tot een aantal kritische reacties van collega-universiteiten. De commissie constateerde op grond van de landelijke en de regionale arbeidsmarktperspectieven en het vergelijkbare aanbod, dat er ruimte was voor deze opleidingen in respectievelijk Sittard-Geleen (Chemelot campus) en Maastricht (Health campus). De commissie is zeer kritisch geweest op de inbedding in de regionale kennisinfrastructuur vanwege het ontbreken van een bètafaculteit. De commissie heeft het ministerie daarom geadviseerd om alleen goedkeuring te verlenen onder de voorwaarde dat Maastricht University samenwerkt met een of meer binnenlandse of buitenlandse universiteiten om de vereiste bèta-component structureel te kunnen garanderen. De commissie merkte in haar adviezen op dat de vraag of Maastricht University daadwerkelijk in de voor dit type onderwijs aanwezige leeromgeving kan voorzien uiteindelijk een kwalitatieve beoordeling van de NVAO vereist (Toets Nieuwe Opleiding). Het

ministerie heeft de adviezen van de CDHO integraal overgenomen, inclusief het conditionele karakter.

Voorts dient in het kader van deze aanvragen opgemerkt te worden, dat op het moment van besluitvorming de regionale kennisagenda Limburg door de minister schriftelijk was erkend als regionaal sectorplan. In dit plan worden regionale zwaartepunten genoemd die bijdragen aan de versterking van de Limburgse economie. Omdat de voornemens hier duidelijk bij aansloten heeft de minister dit aspect in de toetsing uitdrukkelijk betrokken.

#### ***Associate degrees***

Sinds de beleidsregel doelmatigheid 2014 in werking is getreden heeft de commissie in 2014 een vijftiental Ad-aanvragen ontvangen (27% van het totaal aantal aanvragen in 2014). Het Ministerie van OCW stimuleert de landelijke uitrol van de Ad. De commissie ziet zowel kansrijke aanvragen die in een aantoonbare behoefte op de arbeidsmarkt voorzien omdat sprake is van een aantoonbare en gekwantificeerde behoefte aan bij- en opscholing, als aanvragen die vooruit lopen op toekomstige onzekere ontwikkelingen op de arbeidsmarkt omdat deze zich nog niet goed verhouden tot Overheidsbeleid en/of een duidelijke visie van het georganiseerde bedrijfsleven.

De commissie constateert dat met name in het Economisch domein het aanbod aan Ad's groot is. Vanwege een slechte arbeidsmarkt in dit domein ziet de commissie zich voor de vraag gesteld of een verdere toename van Ad's binnen deze sector wenselijk is. Het is hoe dan ook cruciaal dat aanvragers een overtuigende onderbouwing van de arbeidsmarkt verstrekken. Op dit moment is het bestaande landelijke

arbeidsmarktonderzoek nog onvoldoende gericht op Ad'ers. De Ad verdient volgens de commissie meer aandacht in toekomstige arbeidsmarktanalyses.

### ***Postinitiële masteropleidingen***

Ten aanzien van de onderwerpen postinitiële masteropleiding en samengestelde opleidingen hebben zich tussen het departement van OCW en de commissie diepgaande discussies voorgedaan waarbij beiden zich hebben ingespannen hieromtrent tot een eensluidende duiding van deze verschijnselen te geraken.

Bij de postinitiële opleidingen gaat het om opleidingen die zich in de eerste plaats richten op onderwijs en scholing van al in het arbeidsproces opgenomen professionals. Sinds het rapport van de commissie Veerman heeft een omslag in het denken over dergelijke hbo masters plaatsgevonden. Waar voorheen hbo masters expliciet als postinitieel werden gezien en de minister in bijzondere gevallen bepaalde masters als initieel kon aanmerken, is nu in de wet opgenomen dat hbo masters eveneens behoren tot het initiële hoger onderwijs. Wel is in de beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs nog sprake van een aantal prioritaire terreinen voor de ontwikkeling van hbo masters (zorg, onderwijs en de economische topsectoren).

Het departement is van mening dat aan de uitbreiding van het aanbod van hbo masters niet te veel restricties vooraf moeten worden ingebouwd op de vraagstukken of een hbo master juist verdieping of verbreding van een hbo bachelor zou moeten opleveren en over de noodzaak van werkervaring voorafgaand aan de start van een hbo master.

De commissie heeft het departement in het verslagjaar 2014 om meer helderheid verzocht en aange-

drongen op het ontwikkelen van een beleidsvisie op de functie van hbo masteropleidingen. Dit aangezien bij beslissingen over de uitbreiding van het hoger onderwijsaanbod met als postinitieel aan te merken opleidingen bekostigingseffecten verbonden zijn. De discussie over dit punt was eind 2014 nog niet afgerond.

### ***Samengestelde opleidingen***

De commissie is in 2014 evenzeer de discussie aangegaan over het zogenaamde samengestelde opleidingsaanbod. Dergelijk aanbod kan worden beschouwd als een bijzondere variant van een brede opleiding, met dien verstande dat bij samengestelde opleidingen meerdere afzonderlijke disciplines in één opleiding zijn verenigd, bijvoorbeeld Psychologie, Filosofie en Recht. Bij een brede – niet samengestelde – opleiding is het curriculum doorgaans gebonden aan één discipline, bijvoorbeeld Engineering. De commissie ziet een wezenlijk onderscheid tussen een brede opleiding zoals Engineering en een samengestelde opleiding zoals PPE. Dit laatste type opleiding kan eerder uitwerken als een versmalling van een bepaalde discipline of vakgebied. De samengestelde opleiding riep vragen op bij de commissie en zij heeft hieromtrent de discussie gezocht met het departement. Het departement heeft aangegeven deze ontwikkelingen niet bij voorbaat te willen ontmoedigen maar deze wel te willen blijven volgen en op termijn afzonderlijk op houdbaarheid te willen evalueren. De commissie volgt hierin het standpunt van het departement.

## 2.2 Fusietoets

Op 1 oktober 2011 heeft het wetsvoorstel inzake de fusietoets kracht van wet gekregen. Daarin is bepaald dat de CDHO een adviserende rol speelt bij fusies in het hoger onderwijs. In 2014 heeft de commissie geen fusies beoordeeld. Wel heeft de CDHO deelgenomen aan het door OCW geëntameerde onderzoek 'Evaluatie Wet Fusietoets'. Op 18 september 2014 heeft de voorzitter van de CDHO hierover een verkennend overleg gevoerd met de onderzoekers. In dit gesprek is alle medewerking van de zijde van de CDHO toegezegd. Een medewerker van het Bureau CDHO heeft zitting genomen in de klankbordgroep van de wetsevaluatie fusietoets. Het onderzoeksrapport zal naar verwachting in de eerste helft van 2015 gereed komen.

## 3. Neventaken

In de opdrachtbrief van 17 juni 2009 van de minister van OCW en de minister van LNV wordt de CDHO verzocht de volgende neventaken op zich te nemen:

- a. Het op verzoek van de minister uitbrengen van adviezen over ontwikkelingen op het gebied van de macrodoelmatigheid en de (mogelijke) effecten hiervan voor het beleid;
- b. Het op verzoek van de minister periodiek uitvoeren van sectorale doorlichtingen van het bestaande opleidingsaanbod;
- c. Het ondersteunen van de betreffende minister bij procedures in het kader van bezwaar en beroep;
- d. Het adviseren van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap inzake de subsidieregeling HBO-masters.

### **Ad a. Brede analyse hoger onderwijsaanbod**

De CDHO heeft in 2012 een analyse laten maken van het staande hoger- onderwijsaanbod, alsmede van de wijze waarop het onderwijsaanbod zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. Naast een rapport waarin een globale analyse van het gehele hoger- onderwijsaanbod en per CROHO-domein is vastgelegd, heeft de CDHO de beschikking gekregen over een web interface waardoor het gekoppelde CROHO-CRIHO-bestand te raadplegen is op opleidings- en instellingsniveau. Deze is in 2014 bijgewerkt.

Het bureau van de CDHO heeft met behulp van de database een aantal analyses gemaakt. Daarbij is onder andere gekeken naar de indeling in domeinen, naamgeving van opleidingen, groei en krimp in studentenaantallen per opleiding en naar grote en kleine opleidingen per domein. Deze analyse heeft uitgemond in een ongevraagd advies aan de Minister

waarin de commissie drie aanbevelingen heeft gedaan:

1. In het Criho de BRIN-codering met 6 tekens voor (neven)vestigingen invoeren;
2. Analyses uit laten voeren van de Croho domeinen Recht en Economie, Onderwijs en Landbouw in samenspraak met de VSNU en de Vereniging Hogescholen;
3. Het Croho opschonen qua sectorale indeling, waarbij tevens aandacht wordt besteed aan naamgeving van opleidingen.

### **Ad b. Sectoranalyses**

De CDHO heeft in 2014 geen sectoranalyses uitgevoerd. Wel heeft de CDHO het departement van OCW ondersteuning geboden bij het maken van sectorbrede analyses ten behoeve van een brief van de minister aan de Tweede Kamer inzake de doelmatigheid van het hoger onderwijsaanbod. Daarnaast monitort de commissie de voortgang van de herordening van het hoger economisch onderwijs dat door de Vereniging Hogescholen in gang is gezet.

### **Ad c. Ondersteuning in bezwaar- en beroep**

In 2014 is de commissie geconfronteerd met 8 verzoeken van DUO om een bijdrage te leveren aan een bezwaarprocedure. De CDHO is aan deze verzoeken tegemoet gekomen. De ondersteuning die het bureau van de CDHO levert is te beschouwen als nadere uitleg bij de door de commissie uitgebrachte adviezen. De commissie is geen partij bij bezwaar- en beroepzaken.



## 4. Financiële verantwoording

In het Instellingsbesluit van de commissie is voorzien dat de NVAO als gastheer optreedt voor de CDHO. Dit betekent dat de NVAO, met inachtneming van de strikt onafhankelijk positie van de commissie, zorg draagt voor huisvesting van het bureau. De financiële verantwoording van de commissie is daarom opgenomen in de verantwoordingscyclus van de NVAO. De achterliggende gedachte hierbij was dat hierdoor voor de CDHO niet op alle facilitaire gebieden eigen voorzieningen behoeven te worden gecreëerd.

De kosten van de commissie komen, voor zover goedgekeurd, voor rekening van de minister. Onder deze kosten worden verstaan de kosten voor vergaderen en materiële ondersteuning, de reiskostenvergoeding voor leden van de commissie en de kosten van het ondersteunende bureau.

De voorzitter en andere leden van de commissie ontvangen per vergadering een beloning tot ten hoogste de maxima van het Instellingsbesluit, met overeenkomstige toepassing van de regels van de NVAO.

### Bedrijfsopbrengsten €

	Jaarrapportage 2014	Begroting 2014	Verschil tov begroting	Realisatie 2013
Subsidie OCW	552.250	514.700	(37.550)	514.700
Subsidie EZ	29.000	29.000	-	29.000
	581.250	543.700	(37.550)	543.700

### Bedrijfslasten €

	Jaarrapportage 2014	Begroting 2014	Verschil tov begroting	Realisatie 2013
1. Personele kosten	270.522	561.600	8.922	262.475
2. Afschrijving	24.161	23.000	1.161	21.571
3. Alg. werkingskosten				
3.1. Pers. Exploitatie	9.980	10.500	(520)	4.948
3.2 Kosten communicatie	853	2.000	(1.147)	1.114
3.3 Inzet commissie	51.379	96.000	(44.621)	46.366
3.4 Inzet deskundigen	22.061	8.500	13.561	2.288
3.5 Overige kosten	10.041	8.100	1.941	8.512
3.6 Penvoerder NVAO	100.500	114.000	(13.500)	112.000
3.7 Onvoorzien/diversen	62.753	20.000	42.753	4.937
<b>Totaal bedrijfslasten</b>	<b>552.250</b>	<b>543.700</b>	<b>(8.550)</b>	<b>464.211</b>

<b>Resultaat</b>				
(te verrekenen)	29.000		(8.550)	79.489

<b>Verloop egalisereserve</b>				
Stand 1-1-'14	128.675			130.500
Resultaat 2014	(8.550)			79.489
Stand 31-12-'14	120.125			209.989

<b>Te verrekenen met OCW obv art. 9 instellingsbesluit CDHO d.d. 17 juni 2009</b>	
Maximaal toegestane egalisereserve is 25% van de in het laatste kalenderjaar verleende vergoeding	
Egalisereserve per 31.12.2014	120.125
Maximaal toegestaan 25% x 514.700	128.675
<b>Te verrekenen met OCW</b>	<b>(8.550)</b>

Ten opzicht van de begroting 2014 vallen de volgende zaken op. De posten 'inzet deskundigen' (3.4) en 'onvoorzien' (3.7) laten aanzienlijke overschrijdingen van de begroting zien. In beide gevallen zijn deze eenvoudig te verklaren.

In het eerste geval is sprake van het verrichten van onderzoek voor het departement van OCW dat op aanwijzing van OCW ten laste van de egalisereserve van de CDHO kon worden gebracht. Het betrof hier een 'ad hoc' onderzoek naar de macrodoelmatigheid en de rol van de prestatieafspraken dat bedoeld was om de Tweede Kamer te informeren. Aangezien dit onderzoek niet in de planning van OCW was opgenomen heeft de CDHO met deze handelwijze ingestemd. Het betrof hier een onderzoek ten bedrage van € 8476,- inclusief BTW.

In het tweede geval is het afgelopen jaar sprake geweest van een min of meer noodzakelijke verhuizing van de CDHO van Parkstraat 30 naar Parkstraat 28. Deze operatie maakte deel uit van de heroriëntatie op de begroting naar aanleiding van de efficiencykorting. Deze korting kan oplopen van minimaal

10% tot maximaal 13% van het beschikbare budget in 2018.

Deze verhuizing heeft de CDHO € 49.918,- gekost. Deze lasten zijn geboekt op de post 'onvoorzien' en verklaren de overschrijding aldaar met een bedrag van € 42.753,-. Deze investering heeft overigens een positief effect op de hoogte van de huisvestingslasten van de CDHO. Vanaf 1 januari 2015 zullen die jaarlijks maximaal € 32.000,- bedragen tegen de € 51.302,- over het lopende verslagjaar 2014. Hiermee zijn de huisvestingslasten van de CDHO met ca. € 19.300,- per jaar teruggebracht. Hiermee kunnen de nog komende (efficiency)kortingen op het budget van de CDHO kunnen worden opgevangen.

Een andere opvallende post is de post 'Inzet Commissie' (3.3) die een onderuitputting van € 44.621, laat zien. Deze post is met opzet ruim begroot aangezien rekening wordt gehouden met extra inzet van commissieleden in geval van bijzondere taken.

De daling op de kosten Penvoerderschap NVAO is incidenteel en het gevolg van een verrekening van

ten onrechte te hoog ingeboekte huisvestingskosten ten laste van de CDHO. Met het verlagen van de kosten van het Penvoerderschap NVAO met € 13.500,- van € 114.000,- naar € 100.500,- is dit verschil weer rechtgetrokken.

Een en ander resulteerde in een negatief resultaat van de bedrijfsopbrengsten 2014. Dit tekort is in eerste instantie aangevuld door de NVAO (€ 37.550,-) waarna dit bedrag eerst later met de subsidie van EZ is verrekend (€ 29.000,-). Hierna resteerde een overschrijding van de begroting met € 8550,- die in mindering is gebracht op de beschikbare egalisereserve per 1-1-2013 (€ 128.675,-). Na aftrek van het negatieve resultaat over 2014 € 128.675 - € 8550,- bedraagt de egalisereserve per 31-12-2014 € 120.125,-. Aangezien het maximaal toegestane bedrag in de egalisereserve € 128.675,- bedroeg heeft over het verslag jaar 2014 geen verrekening met het departement van OCW plaats te vinden.

## 5. Vooruitblik 2015

In 2015 zal de helft van het aantal commissieleden van de CDHO aftreden. Aangezien de commissie inclusief de voorzitter over zeven leden beschikt heeft de commissie het met algemene stemmen het besluit aangenomen om de vier oudste leden te laten aftreden. Hierdoor treden per 1 juli 2015 de voorzitter, de heer drs. N.M. Verbraak, en drie leden de heren dr. A. Mosterd, mr. E.M. d'Hondt en ir. F. Kuipers, af. Het is aan de Minister van OCW zorg te dragen voor de benoeming van een nieuwe voorzitter en een voldoende aantal nieuwe leden van de CDHO.

De in de commissie achterblijvende leden worden eerst over twee jaar, per 1 juli 2017, aftredend. Het betreft hier mevrouw mr. R. G. K. Voss (vice-voorzitter), de heer prof. dr. J.A. Bruijn en mevrouw J.G. Stam.

In 2015 zal naar verwachting weer een begin worden gemaakt met een nieuwe sectoranalyse. Welke sector hiervoor het best in aanmerking kan komen is onderwerp van overleg geweest met het departement van OCW. Het departement heeft te kennen gegeven in de nieuwe Strategische Agenda mededeling te doen over de sectoren die hiervoor in aanmerking komen. Dientengevolge zal hieromtrent eerst na publicatie van de Strategische Agenda (augustus/september 2015) duidelijkheid ontstaan.

De sectorale herordening Economie zal eerst aan het eind 2015 weer aan de orde komen. Na de advisering van de CDHO, d.d. 14 november 2013, neemt de sector nu de tijd om tot een plan tot herordening uit te werken. De uitkomsten van de Sectoranalyse Economie en de advisering door de CDHO zullen in dat plan worden meegenomen.

Naar verwachting zullen het departement van OCW en de CDHO eind 2015 worden geïnformeerd over de inhoud van dit herordeningsplan.

Ten slotte valt niet uit te sluiten dat eind 2015 nog een aanvraag fusietoets in behandeling zal worden genomen.

# Bijlage

## Korte Curricula vitae commissieleden

### **De heer drs. N.M. Verbraak (voorzitter)**

Norbert Verbraak is voorzitter van de commissie. Hij studeerde culturele antropologie aan de Rijksuniversiteit Leiden. In de tachtiger jaren werkte hij bij het Ministerie van OCW als plaatsvervangend directeur hoger beroepsonderwijs. Nadien was hij bestuurder bij de Hogeschool Katholieke Leergangen te Tilburg en was hij lid en vervolgens voorzitter van de Raad van Bestuur van Fontys Hogescholen, welke functie hij gedurende drie ambtstermijnen tot juni 2008 bekleedde. Verbraak vervulde in die periode vele functies voor de hbo-sector als geheel. Hij was geruime tijd lid en vicevoorzitter van het bestuur van de HBO-raad. Thans is hij als leading expert verbonden aan het Siriusprogramma. Hij is lid van de werkgroep hoger onderwijs van de KNAW.

### **Mevrouw mr. R.G.K. Voss (vicevoorzitter)**

Renata Voss is vicevoorzitter van de commissie. Zij werkte vanaf 1989 bij het ministerie van OCW achtereenvolgens als wetgevingsjurist, plaatsvervangend directeur en directeur Wetgeving en Juridische Zaken en als directeur Rekenschap. Vanaf 2004 werkte zij als hoofdinspecteur BVE bij de Onderwijsinspectie en bekleedde die functie vanaf 2008 ook voor het Hoger Onderwijs. Vanaf 1 januari 2009 is zij lid van het College van Bestuur van het Albeda College in Rotterdam.

### **De heer mr. E.M. d'Hondt**

Ed d'Hondt werd na functies in het bedrijfsleven en de provincie Gelderland in 1976 burgemeester van achtereenvolgens Hilvarenbeek ('76-'85), Maarssen ('85-'90), en Nijmegen ('90-'00). Van november 2000 tot december 2006 was hij voorzitter van de VSNU. Hij vervulde en vervult tal van functies op uiteenlopend terrein. Op dit moment is hij o.a. voorzitter van het bestuur van de Stichting Montesquieu, voorzitter van de Raad van Commissarissen van Alliander N.V. en van de Brinkgroep B.V. en lid van de Raad van Commissarissen BMC. Van zijn hand verscheen tevens een aantal publicaties.

### **De heer ir. F. Kuipers**

Frans Kuipers studeerde tropische cultuurtechniek aan de Landbouwwuniversiteit Wageningen. Na zijn afstuderen werkte hij voor de Verenigde Naties (FAO), het ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) en het Ministerie van Buitenlandse Zaken (DGIS) in onder meer de Filipijnen, Italië en Senegal. Hij was vicevoorzitter van het College van Bestuur van de Landbouw Universiteit Wageningen (1986-1993). Aansluitend was hij 15 jaar voorzitter van het College van Bestuur van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. Hij vervulde daarnaast bestuursfuncties in het hoger onderwijs en daarbuiten, en was onder meer lid van het bestuur van de HBO-Raad.

**De heer prof. dr. J.A. Bruijn**

Jan Anthonie Bruijn (1958) is hoogleraar immunopathologie in Leiden. In het LUMC was hij voorzitter van het opleidingsbestuur Geneeskunde en Biomedische Wetenschappen, van de Commissie Internationalisering Onderwijs en van het Platform Computer Ondersteund Onderwijs. Hij is voorzitter van de programmaraad van het Europees Platform en lid van de adviesraad van Nuffic, de Raden van Toezicht van Hogeschool Utrecht en het Rijnlands Revalidatiecentrum, het curatorium van de prof. mr B.M. Teldersstichting. In 2010 en 2012 was hij voorzitter van de commissie die het landelijk VVD verkiezingsprogramma schreef. Ook schreef hij in 2012 op verzoek van de Vereniging Hogescholen het rapport 'Vreemde Ogen Dwingen' en voor de Teldersstichting een geschrift over Bildung in het onderwijs. Hij was eerder lid van de Onderwijsraad, voorzitter van de Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid (AWT) en toezichthouder bij Hogeschool Leiden. Internationaal werkte hij aan beleidsontwikkeling en ontwikkelingshulp op het gebied van onderwijs en gezondheidszorg, onder meer als president van de International Renal Pathology Society en in de nationale contactgroep voor onderwijs in Afghanistan. Bruijn is lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. Hij studeerde Geneeskunde in Baltimore en Rotterdam en specialiseerde en promoveerde in Leiden en Boston. Hij publiceerde ruim 300 wetenschappelijke artikelen.

**De heer dr. A. Mosterd**

Aart Mosterd was leraar scheikunde, wethouder van Putten en oud Tweede Kamerlid voor het CDA (1998-2006). In de Tweede Kamer was hij woordvoerder voor het beroepsonderwijs. Hij gold ook als specialist op het gebied van maatschappelijke zorg en was onder andere voorzitter van de commissie Zorguitgaven die de effectiviteit van investeringen in de gezondheidszorg onderzocht. Verder was hij lid van de parlementaire enquêtemissie Srebrenica. Hij is voorzitter van de Toetsingscommissie vangnet-uitkering Participatiewet van het ministerie van SZW, voorzitter van het Kantoor Kerkelijke Goederen en Kerkelijke Administraties in Amersfoort, bestuurslid van de Nederlandse Patiënten en Consumenten Federatie en was voorzitter Wachtlijstpolitie voor de Jeugdzorg in de Provincie Gelderland.

**Mevrouw J.G. Stam**

Ineke Stam is toezichthouder/commissaris, lid van diverse adviescommissies en executive coach. Zij was van 2007-2011 voorzitter van het samenwerkingsprogramma 'Politietop divers, naar een duurzaam perspectief' ingesteld door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Daarvoor was zij eerst als plv. en daarna voorzitter van het College van Bestuur van de Politieacademie en Hoofdcommissaris van Politie de drijvende kracht achter de vernieuwing van het politieonderwijs tot een samenhangend duaal onderwijsstelsel met mbo en hbo/wo bachelor en master opleidingen. Van 1971-1998 was zij onder andere verkozen lid van het dagelijks bestuur van de Hannie Schaft Academie, directeur P&O van de Rijkshogeschool Groningen en faculteitsvoorzitter van de faculteit gamma van de Hanzehogeschool Groningen. Zij was jarenlang lid

van het bestuur van de Stichting Kennisontwikkeling Hoger Onderwijs, beoordelingscommissies Van de Stichting Innovatie Alliantie en lid van een achttal visitatiecommissies van Rijksmusea. Zij is voorzitter van de Raad van Toezicht van het Friesland College (ROC), voorzitter van de Raad van Commissarissen Van Ede Groep (Van Ede & Partners), bestuurslid van de Stichting Beheer Toevluchtsoord Groningen, lid van de Raad van Toezicht van het Nederlands Openluchtmuseum, lid van de adviesraad Bestuurs-academie en executive coach, o.a. voor het kandidatenprogramma voor Politieleiders.

**CDHO**

Parkstraat 28 • 2514 JK Den Haag  
Postbus 85498 • 2508 CD Den Haag  
T +31(0)70 850 5300  
info@cdho.nl • www.cdho.nl